

Joachim Schnobel Albert Vom Busch

Disputatio Inauguralis De Probationibus

Rostochii: Kilius, 1645

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn731859561>

Druck Freier  Zugang



Beweise

Schnobel - Busch ^{Vert.} /a
• R. U. J. 1645.

38
DISPUTATIO INAUGURALIS
DE
PROBATIONIBUS,

Quam
AUXILIANTE TRIN-UNO,
EX DECRETO ET AUTORITATE
Magnifici, Nobilissimi & Amplissimi Jctorum or-
dinis in illustri ac celeberrima ad Varnum

63
Academia,
PRÆSIDE

VIRO Amplissimo, Consultissimo ac Clarissimo
DN. JOACHIMO SCHNOBELIO,
J. U. D. Professore publico, & Juridicæ Facultatis p. t.
VICE-DECANO Spectabili, Dn. Fautore, Patrono, ac Promotore
parentis loco æternum honorando, colendo,

Pro summis in utroq; JURE Honori-
bus ac Privilegiis DOCTORALIBUS
ritè consequendis

Publico Examini submittee

ALBERTUS DE BUSCH,
Mindâ-Westphalus.

Die 10. Julij, horis ante- & pomeridianis
IN AUDITORIO MAGNO.



ROSTOCHII,
Typis NICOLAI KILII, Academia Typographi.

ANNO M. DC. XLV.
1045





Principium, medium, atq; terminus

DEUS. Nov. 109. princ.

THESIS I.



E Probationum materia mihi disputaturo displicet ejus nobilitatem, utilitatem, ac necessitatem splendidis laudum titulis efferre: Quippe deficiente Probatione, omne, quod actum est, in judicio deficit. *l. 30. ff. de testam. tutel.* unde idem esset, ac si solem facibus illustrarem. Hisce igitur omiſſis rem ipsam aggrediar.

2. Definitur Probatio, quod sit rei (i. e. facti. l. 16. C. de probat. non juris: Etenim, quæ sunt juris, non indigent probatione, cum ea sint cognita Judici. l. unic. C. ut quæ defuncti advoc.) dubiæ (notoria enim probationem respuunt. cap. 3. Ext. de testib. cogend. Item decisa & definita per sententiam aut per transactionem. l. 20. C. de transact. quia & hæc certa & indubitata sunt.) Judici per idonea argumenta ostensio.

3. Hujus probationis diversæ recenseri possunt species: Quædam enim probationes sunt, quæ Judicem plenè de re aliqua informant, utputa Testes, Instrumenta, Confessio, Jusjurandum, Juris præsumptio, ocularis inspectio & consimilia. Quædam verò sunt, quæ semiplenam Judici faciunt fidem, utputa testis unicus, præsumptio hominis, confessio extra judicialis & aliæ. Quas ordine paucis attingam.

4. Auspicium. i. de Testibus erit. Etenim horum depositiones magnam probandi vim obtinent. *l. 15. C. de fide instrum.* Et quia non omnes omninò ad testimonium ferendum admittuntur, cum editum testium sit prohibitorium. *l. 1. § 1. ff. de testib. Nov. 90. princ.* In iis considerandum saltem occurrit, qui non possint perhibere testimonium unde facile constabit, qui possint.

5. A testimonio perhibendo repelluntur nonnulli. 1. Ratione reverentiæ, familiæ ac domesticitatis. Huc referuntur 1. Liberi, qui nec pro parentibus. *l. 9. ff. de testib. nec contra parentes testari valent.*

A

l. 4.

l. 4. ff. Eod. l. 6. C. Eod. Idq; ob reverentiam. *l. 3. §. 1. ff. de testib.* quam
 inservare debent. *l. 6. ff. de in jus voc.* tum, quia liberis honesta & sancta
 persona patris videri debet. *l. 9. ff. de obseq. parentib.* II. Vasalli, qui con-
 tra dominum nec in civili modicâ, nec criminali causa testimonium
 reddere debent; in quibus si contra fecerint, feudo privabuntur. *§. si-
 militer. 2. F. 33.* Etenim quàm humiliter, quàm devotè, quàm benignè,
 quàm fideliter erga patronum se habere debeat vasallus, potiùs ex natu-
 ralibus & bonis curiarum consuetudinibus potest percipi, quàm lege
 aut scripto aliquo comprehendi, uti inquit Feudista *2. F. 23.* Nec pro
 illo possunt. III. Liberti, qui adversus patronum, ejusve liberos dicere
 testimonium ne quidem cogi debent. *d. l. 4. ff. de testib. c. si testes 4. q. 3.*
 Ut taceam eos nec pro voluntatis arbitrio esse admittendos. *l. 12. C. de
 test. & quidem hoc ob reverentiam. d. l. 1. §. 1. ff. Eod.* quam debent pa-
 trono. *l. 2. ff. de obseq. parentib.* Nec pro illo possunt. IV. Uxor, quæ
 contra maritum *d. l. 4. ff. de testib.* etiam ob reverentiam *d. l. 3. §. 1. ff. Eod.*
 quæ marito exhibenda. *l. 14. §. 1. ff. soluto. matri.* & pro marito testimo-
 nium ferre prohibetur. *l. 24. ff. de test.* Idem de Marito, de Sponso &
 Sponsa dicendum. V. Servi, qui itidem à testimonio arcentur, tam
 quoad allodialia. *l. 6. ff. de testib.* quàm feudalia. *§. 1. 2. F. 58.* Etenim
 quoad J. C. pro nullis habentur. *l. 32. ff. de R. I. & metu dominantis te-
 stimonium veritatis sæpè supprimunt. cap. Form. 10. Extr. de V. S.* Item
 Coloni, Adscripti, Mercenarij, qui operas suas alieni locant, aliq; om-
 nes, qui in servitio sunt, bonâq; fide serviunt: Omnes hi Domestici
 nuncupantur & familiæ appellatione continentur. *l. 25. §. 2. ff. de adil. e-
 dicto. l. 1. §. 18. ff. de vi & vi arm. l. 11. §. 1. ff. de pœnis. l. 191. §. 2. & 3. ff. de V. S.
 luo. C. dere milit. l. 6. §. 5. ff. de bis, qui ad eccles. conf.* proinde testimo-
 nium illorum respuit *cap. 24. extr. de testib. & ad test. & l. pen. ff. Eod. & re-
 probatum dicitur in §. 9. Inst. de testam. ord. l. 3. C. de testib.* Interdum ta-
 men ob probationis defectum ac difficultatem ad testimonium dandum
 admittuntur, præcipuè in factis domesticis *l. 3. C. de naufrag.* quia non
 facîle, quæ domi geruntur, alieni confiteri poterunt. *l. 8. §. 6. C. de repu-
 diis.* Item volente adversario admittuntur, quo modo favori pro se in-
 troducito renuntiat, *l. pen. C. de pa.*

6. II. Ob cognationem, consanguinitatem & affinitatem. Quo-
 modo frater contra fratrem pro extraneo, nec invitus, testimonium di-
 cere potest *l. 4. ibi. Eosve, qui priori. ff. de testib.* nec volens pro eo ob affe-
 ctionem,

ctionem, quam gerit erga fratrem. Quæ etiam vera sunt in fratre pro fratre vel contra alium, vel etiam contra fratrem ob eandem affectionis rationem. Nec contra affines & agnatos testimonium inviti dicere cogimur. *l. 10. pr. ff. de gradib. & affin. d. cap. 3. caus. 4. quest. 3* nec consanguineus admittitur. *cap. 1. & 2. caus. 3. quest. 5.* Qui omnes, etiam volentes, repelluntur, cum eos solummodò testes ad veritatem juvandam adhiberi oporteat, qui omni gratiæ fidem religioni judicariæ debitam possint præponere. *l. 5. C. de testib.* propinquitatis verò affectio veritatem impeditæ solet. *cap. 12. caus. 3. quest. 5.* & per conjunctas sibi personas id, quod verè gestum est, aboleri potest. *l. 27. de donation.* Nisi in testamentaria causa de castrensi peculio versemur, in qua fratris testis frater rectè adhibetur. *l. 2. ff. qui testam. fac.* multò magis ergò alius cognatus.

7. III. Ob paternitatem. Cujus intuitu parentes (quos in infinitum intelligo. *l. 4. § 2. ff. de injus voc. adversus liberos nec inviti. l. 4. ff. de test.* nec volentes *l. 6. C. Eod.* Immodò nec pro liberis ad testandum sunt admittendi; cum illis idonei testes non sint. *l. 9. ff. Eod.* Etenim vox patris est vox filij, *§. 4. §. 12. Inst. de inutilib. stipul.* Unde perinde esset ac si testimonium sibi ipsi dicerent, contra *l. 10. ff. & C. de testib.* Sed quod legitur, pater non recipiatur in causa filij in criminalibus causis & contractibus verum est: In matrimonio vero conjugendo & disjungendo ex ipsius conjugij prærogativa, & quia favorabilis res est, congruè adhibentur. *cap. 3. Ext. Qui matrimonium actus. poss. nisi causa quædam prægnans ac gravis parentes reddat suspectos, ut hac de re suppeditat exemplum. cap. 22. Ext. de test. & attestat.* quod exclamat testimonium matris videri suspectum in casu, quò filia petit in virum quempiam, qui superior est divitiis & nobilitate, potentiâ vel honore, & ideo non esse aliquatenus admittendum Sic & in testamento de castrensi peculio pater potest testari. *l. 20. § 2. ff. qui testam. fac. poss.*

8. IV. Ratione officij. Huc pertinet Judex, qui iuramentum testibus, quibus aliàs injuratis non creditur. *l. 9. C. de testib.* deferre debet: unde sibi ipsi deferre id nequit, cum agens à patiente differre debeat. Tutor & Curator, qui in causa pupilli testes non recipiuntur, domini enim loco, cum tutelam aut curam administrant, habentur. *l. 7. § 3. ff. pro emptor. l. 56. § 4. de furtis.* ergò testes idonei non intelliguntur. *l. 10. ff. & C. de testib.* Advocatus, qui clientulo suo patrocinium in aliqua

causa præstat, in eadem à testimonio arcetur *l. ult. ff. de testib.* Idem de procuratore causam alicujus agente dicendum *per d. l. ult.*

9. V. Ob utilitatem sive lucrum. Ut proxeneta, qui est mediator in aliquo contractu ob spem lucri, in eodem, nisi utriusq; partis consensu, testari nequit. Item pecuniâ corruptus ob testimonium dicendum. *l. 3. §. 5. ff. de testib.* Etenim testes corrupti facillè inducuntur ad falsum proferendum testimonium. *cap. 10. Ext. de præsumpt. & donationis affectio veritatem impedire solet. cap. 12. caus. 3. quest. 5.* Idem de paupere minus, quàm quinquaginta aureos habente [hic enim in jure pauper. dicitur. *l. 10. ff. de accusat.*] statuendum, qui lucri causa facillè quid admittere præsumitur. *l. 3. pr. ff. de testib.* Nisi sit honestæ vitæ & integræ opinionis, quo considerato ipsi creditur: Nemo enim sapiens pauperiem dixerit malum. *cap. 6. Caus. 15. quest. 1.*

10. VI. Habito religionis respectu. Quo modo sancitum est, contra Orthodoxos litigantes, nemini hæretico vel his, qui Judaicam eorum superstitionem, esse in testimonia communionem, sive utraq; pars litigans sit orthodoxa, sive altera. *l. 21. C. de heretic. & Manich. cap. 24. caus. 2. quest. 7.* Cæterum testamentaria testimonia eorum & quæ in ultimis elogiis vel in contractibus consistunt, propter utilitatem necessarij usus sine ulla distinctione permittimus, ne probationum angustetur facultas. *d. l. 21. in fin.*

11. VII. Ob criminositatem. Huc refero ob crimen aliquod infames: In quibus distinctio subsequens occurrit notanda, quod quidam sit infamis infamiâ juris; quidam infamis infamiâ facti. Infamis infamiâ juris est, quando ob turpe aliquod commissum infamia alicui irrogatur: Quod fit I. Ipso jure ex qualitate facti, ut puta in improbum sænus exercentibus & usuras usurarum illicitè exigentibus, *l. 20. C. Ex quibus caus. infam. irrog.* Unde hi nec ad communionem admittuntur, nec Christianam, si in hoc peccato decesserint, accipiunt sepulturam. *cap. 3. Ext. de Usur.* Cæterum super omnes mercatores (qui aliàs vix aut nunquam DEO placere possunt. *Can. 11. dist. 88.*) hi plus sunt maledicti. *d. Can. 11. dist. 88.* II. Per sententiam, quæ vel ex crimine, quod judicij publici causam habuit, contra aliquem lata est. *l. 7. ff. de publ. judic.* Ejusmodi autem judicia publica sunt non omnia, in quibus crimen vertitur, sed ea tantùm, quæ ex legibus judiciorum publicorum veniunt, ut Julia Majestatis, Julia de adulteriis, Cornelia

Melia de sicariis & veneficiis, Pompeia parricidij, Julia peculatus, Cor-
 nelia de testamentis, Julia de vi privata, Julia de vi publica, Julia ambi-
 tus, Julia repetendarum, Julia de annona. *l. 1. ff. de publ. judic.* Vel
 quæ in privato judicio infamiam condemnato importat, veluti furti, vi
 bonorum raptorum, injuriarum *d. l. 7. ff. Eod. de dolo malo. l. 4. §. fin. ff. de hīs, qui not. infam.* Ad hoc autem ut quis notetur infamiā, tria
 hæc conjunctim requiruntur. I. Ut Judex legitimus & competens se-
 cundum leges, modumve judicarium tulerit sententiam: Etenim lata
 ab arbitro de causa famosa non infamat, cum hæc non per omnia sen-
 tentia sit. *l. 13. §. 5. ff. de hīs, qui not. infam.* neq; munus ejus publicum, ut
 Judicis. *l. 78. ff. de judiciis*, incompetens etiam Judicis sententia, quam
 tulit, nulla est, *l. 1. §. 1. ff. quod quisq; juris. cap. 4. Ext. de judic.* Nec
 jure profertur sententia, si specialiter contra leges, vel SCtum vel con-
 stitutionem fuerit prolata *l. 19. ff. de appell.* Neq; etiam sententia con-
 tra juris formam. *l. 2. C. quando provoc. non est nec.* contra solitum,
 judiciorum ordinem prolata à Judice competente rei judicatae obtinet
 auctoritatem. *l. 4. C. de sentent. & interloc. omn. jud.* Hæc sententia, quem-
 admodum nullæ in jure proclamantur, ita infamiam non incurrunt.
 II. Ut sit damnatus ex proprio facto proprioq; nomine. *l. 4. §. fin. ff. de hīs, qui not. infam.* siquidem alieno nomine condemnatus infamiā non la-
 borat: & ideo nec procurator vel defensor vel tutor vel curator vel heres
 furti velex alia simili specie condemnatus, infamiā notabuntur. *l. 6. §. 2. ff. Eod.* III. ut sententia ejusmodi transierit in rem judicatam: quod fit
 omisā appellatione intra tempus legitimū, puta spatium decem dierum
 à sententiæ revocatione numerandū. *Auth. hodie. C. de appell.* cujus aliās
 beneficio sententia suspenditur. *l. 6. §. 1. ff. de hīs, qui not. inf.* Immo ex-
 tinguitur. *l. 1. §. ult. ff. ad SCtum. Turpill.* Infamis verò infamiā facti est,
 cum opinio alicujus propter dissolutos mores, turpitudinem ac levita-
 tem vitæ apud bonos atq; graves viros gravatur. His ita præmissis dico,
 infamem infamiā juris ad testimonij fidem, cum hujusmodi actus le-
 gitimi iis sint interdicti. *cap. 47. Ext. de testib. & adtest.* non esse admit-
 tendum *l. 8. §. 5. ff. Eod.* tam in criminali, quam civili causa. *cap. 54. Ext. de test. & adtest.* Quod adeò verum est, ut neq; infamis contra infamem,
 nec criminofus contra criminofum testis esse possit, secundum
 Dd. infamem v. facti in civilibus & modicis fidem facere posse: minor ta-
 men fides ei adhibetur, secundum communem sententiam. In crimi-
 nalibus autem & arduis nequaquam. *d. cap. 47. d. cap. 54. Ext. Eod.*

12. II. Ratione sexus. Quo modo mulier in testamento pagani testimonium perhibere nequit. §. 6. *Inst. de testam. ord. l. 20. §. 6. ff. qui testam. fac.* Idem in feudo. 2. F. 32. statuendum: quia varium & mutabile testimonium semper fœmina producit. *cap. 10. Ext. de v. s.* Quod & veritati consimile est in hermaphrodito, in quo sexus prævalet fœmineus, unde etiam fœminis annumeratur. *l. 10. ff. de statu homin.*

13. IX Ob ætatem. Quâ consideratâ seni invito. *l. 8. ff. de testib.* vel pupillo testimonium denuntiari non potest. *l. 19. §. 1. ff. Eod. cap. se testes. 4. q. 3.* Impuberi vid. §. 6. *Inst. de testam. ordin.* propter lubricum consilij *l. 3. §. 5. de testib.* præterea nullum ipsius animi iudicium est. *§. 1. Inst. quib. non est perm. fac. test. & quod videt, ignorat. l. 1. C. de fals. mon.* imò iuramentum [sine quo testi non creditur, *l. 9. C. de test.*] præstare nequit. *l. 4. ff. de in lit. jurando.* facilisq; reperitur ad mentiendum. *l. 15. §. 1. ff. de quaestio.* Quod etiam procedit in minore 25. annis, qui de criminali iudicio in testimonium citari non debet. *l. 20. ff. de testib.* nisi de crimine læsæ majestatis agatur, ubi & minor quatuordecim annis torqueri poterit, si ad testimonium provocetur. *l. 10. §. 2. ff. de quaestio.* Secus in aliis criminibus, in quibus de minore 14. annis in caput alterius quaestio habenda non est. *d. l. 10. pr. ff. Eod.* Etenim ætas, quæ adversus asperitatem quaestiois eos interim tueri videtur, suspectiores eosdem facit ad mentiendi facilitatem. *l. 15. §. 1. ff. Eod.* Et quemadmodum evidenciores in hisce iudiciis probationes esse debent. *l. ult. C. de probato.* ita & magis idonei atq; integri requiruntur. *cap. 56. Ext. de testib.* Sed numquid major factus minor de hisce, quæ in pupillari ætate vidit vel audivit, testimonium dare possit? Affirmantium castra sequimur, si modò illo tempore, cùm ea viderit vel audiverit, fuerit ejus ætatis, ut potuerit intelligere, quid agebatur, atq; ita pubertati proximus.

14. X. Ratione causæ sive rei, quæ probanda est. Cujus intuitu actor, reus, debitor venditor &c. testimonium in re sua ferre nequeunt: essent enim testes in propria causa, contra *l. 19. ff. C. de testib.* nec carerent suspicioe, contra *l. 3. ff. Eod.* Huc commodè pertinet heres institutus, ob eandem rationem, unaq; quodammodo persona est heredis, ejusve, qui in eum hereditatem transmittit. *Nov. 48. prin.* Item in iudicio feudali extranei regulariter non adhibentur testes, sed pares curiæ. *tit. 2. §. 1. tit. 3. tit. 4. princ. & §. 3. lib. 1. F.* adeò hi desiderantur, ut, si alii, quamcumvis maximè fide digni & idonei, *tit. 10, lib. 2. F.* testes interfuerint, investia-

investitura minimè valeat. *tit. 2. lib. 2. F.* quod idcirco receptum est, ne quid falsitatis excogitetur in domini perniciem aliis testibus inductis, corruptis fortè pretio, amore, odio, vel gratià, vel alia qualibet ex causa, quæ non sunt suspicanda in paribus *tit. 58. §. idcirco lib. 2. F. tit. 26. lib. 1. F.* Nisi fiat investitura vetus, quæ sit à domini successore vel vasallo successoris: ubi extranei etiam recipiuntur ad testimonium. *tit. 32. lib. 2. F.*

15. Deniq; habito respectu ad amicitiam, ad vitia corporis & animi. Quibus consideratis Amicus pro amico testimonium ferre nequit. *l. 3. ff. de test. l. 5. C. Eod. nec inimicus adversus inimicum d. l. 3. Nec is, qui amicitiam copulavit cum inimicis; inimicus enim censetur. l. 7. §. 10. ff. de off. Praef. urbi. l. 28. C. de inoff. testam.* Nec surdus de auditu, nec cæcus de visu, nec furiosus, quia mente caret. *§. 6. Inst. quibus non est perm. fac. testam.* sensum non habet. *l. 22. §. 7. ff. solut. matrim.* non intelligit, quid agit *§. 8. Inst. de inut. stipul.* testimonium perhibere valet. *§. 6. Inst. de testam. ordin.* Ex hisce satis expeditum est, quinam repellantur à testimoniis, unde, qui admittantur, è contrario liquet.

16. Circa testium idoneorum probationes sciendum est. I. Judicem eorum numerum moderari debere, solumq; quem necessarium esse putaverit, evocare: ne effrenatà potestate ad vexandos homines superflua multitudo testium protrahatur. *l. 1. §. ult. ff. de testib.* Ad minimum duo (unius enim testis dictum non audietur, etiamsi præ clara curiæ honore præfulgeat. *l. 9. §. 1. C. Eod. l. 20. ff. de question.*) esse debent: quippe in ore duorum aut trium stat omne verbum. *Matth. 18. cap. 4. & 23. Extr. de testib.* Nisi testium numerus certus actibus quibusdam in jure sit adjectus, ut puta ad testamentum condendum testes septem, & si unus deficiat, nullum est testamentum. *l. 12. l. 21. C. de testam.* requirantur. Ad donationem mortis causa quinq; *l. ult. C. de mor. caus. fadonaz.* desiderantur. In hisce & aliis testium numerus moderationem Judicis respicit. II. Testes citare. *l. 3. §. ult. l. 20. à contrario sensu ff. de testib. l. 19. C. Eod. & compellere, si vel odio vel gratià vel timore se subtrahant. cap. 1. & ult. Extr. de testib. cog.* & quidem post litem contestatam *cap. 1. & cap. 5. Extr. Ut lite non contestat.* nisi fortè de morte testium timeatur, vel absentia eorum diuturna: in quibus casibus, cum civiliter est agendum (ne veritas occultetur & probationis copia fortuitis casibus subtrahatur.) senes & valetudinarij, aliive testes, de quibus ex aliqua rationabili causa timeatur, etiam lite non contestatà sunt procul dubio admit-

admittendi, seu pars conventa sit contumax, seu absens absq; malitia, ut conveniri non possit. *l. cap. 1.* III. Adjurandum eos (injuratis enim testibus non creditur. *l. 9. C. de testib.*) adigere. *c. 3. §. qui intendit. 4. q. 3.* Quod etiam extenditur ad personas egregias, eosq; qui valetudine impediuntur: ad quos tamen domum mitti oportet ad juramentum præstandum. *l. 15. ff. de iurejur.* Ut quæ in veritate rerum noverant, professione suæ testificationis aperiant. *cap. 20. Caus. 3. q. 9.* Illud autem est præstandum ante testificationem. *l. 9. C. de testib.* Nisi fortè prorsus à parte adversa remittatur. *cap. 39. Ext. de testib. & adtest.*

17. Secundus plene probandi modus est Instrumentum. Quod, aliis si gnificationibus omiſſis, hoc loco dicitur scriptura, quâ litigator suam intentionem asseruere, fidemq; Judici facere conatur. Dividitur illud in publicum *l. ult. C. de iudic. & privatum. l. 5. C. de probation.*

18. Publicum dicitur, quod publicam habet auctoritatem. Estq; duplex, absolutè publicum, vel quodammodo. Illud est, quod auctoritate ipsius Principis, Magistratus, aut iudicis est suffultum: hoc, quod à Notario ad id requisito solenniter confectum. Ad hujus solennitatem secundùm Dd. sequentia requiruntur. 1. Invocatio nominis divini, si talis sit loci consuetudo. 2. Annus nostri Salvatoris. 3. Mensis & dies instrumenti. 4. Indictio Romana currens. 5. Nomen & annus imperij Imperatoris vel Papæ. 6. Locus celebrati contractus. 7. Series negotij cum nominibus partium. 8. Testes. 9. Notarij subscriptio cum sigillo. Hisce intervenientibus instrumentum hujusmodi plene probat, huicq; perinde credendum atq; duobus vel tribus integræ fidei testibus; eandem enim vim utrumq; in exercendis litibus obtinet. *l. 15. C. de fide instrum.* immò absolutè publicum præponderat testibus. *l. 10. ff. de probat.*

19. Privatum verò instrumentum est, quod vel à privato ipso propria manu est confectum, vel ab alio, modò ab illo subscriptum: paria enim sunt; quia videntur in eo contenta per subscriptionem ab illo approbata. *l. 8. §. 15. ff. quib. mod. pign. vel hypoth.* Est hoc triplex. I. Dicitur Chirographum, quod est scriptura debiti confessionem continens, quam, si debitor suâ manu esse scriptam confitetur, plenam ea facit fidem. Idem statuendum de debitore negante eam manu suâ esse scriptam, modò tres idonei, fideq; digni testes adfuerint, eamq; subscripserint. *Auth. Si quis vult. C. qui potior. in pign.* Secus ubi sola su-

pereſt

perest scriptura absq; testium presentia, eorundemq; subscriptione, & auct. Si quis vult. 2. Apocha seu quitantia, quæ est scriptura à creditore facta, in qua de receptis fit confessio, quæq; eandem probandi habet autoritatem. 3. Epistolæ & libri rationum, in quos negotiationes quasdam exercentes, vel boni patresfamilias vel rei alienæ administratores credita, debita vel accepta referunt: quibus, ut pro illis credatur, exemplo est perniciosum. l. 7. l. 6. C. de probat. Secus contra illos: nimis enim esset indignum, quod suâ quisq; voce dilucidè protestatus est, id in eundem casum infirmare, testimonioq; proprio resistere. l. 13. C. de non numer. pecun.

20. Sciendum est hîc instrumentum aliud dici Authenticum, cap. l. ext. de fid. instrum. seu Originale, l. 3 C. de divers. rescript. quod primò de aliqua re conficitur; Aliud Exemplare, d. cap. 1. seu transumptum, alio nomine copia, sive exemplum, l. 2 ff. de fid. instrum. nuncupatur, quod ex originali propter vetustatem vel aliam justam causam describitur. Hoc si jussu & autoritate judicis, vel etiam per personam publicam, habitâ diligenti collatione, factum, habet eandem cum originali probandi autoritatem, cap. fin. Ext. de fide instrum.

21. Ulteriùs quodlibet instrumentum 1. non debet esse cancellatum neq; abolitum, neq; ex quacunq; suæ formæ parte vitiatum. arg. l. ult. C. de edicto divi Hadr. toll. Quod si ita repertum fuerit, nil quicquam fidei habebit: nisi in loco non suspecto sit abrasum, quo modò nec vitiosum, nec suspectum censetur, cap. 3. Ext. de fide instrum. 2. Non debet recipere extraneam quandam interpretationem, sed quæ ex verbis desumi potest: & pro omisso habeatur, quod in illo non continetur, est enim illud stricti juris. 3. Non sit in aliqua parte falsum, cap. 6. de fide instrum. l. pen. C. de probat. 4. Instrumenta ab una eademq; parte prolata ne sint diversa, aliàs fidem sibi invicem derogabunt, nec quicquam firmitatis habere poterunt, l. 14. C. fid. instr.

22. Circa instrumentorum productionem observandum est, illam post litem contestatam, quemadmodum aliæ probationes tum deum producuntur, fieri debere. De editione eorum tenendum; Instrumentum vid. commune, quod pars altera habet confectum vel de re communi empra, vel pluribus in testamento legata, per l. 2 ff. Comm. divid. ad fundandam suam intentionem, utriq; parti hoc perenti exhibendum est, cap. 12. Ext. de fide instrum. Cùm id, quod

B

nobis

nobis cum aliis commune est, & nostrum sit, l. 25. ff. de V. S. l. 74. ff. de legat. 3. Sin proprium fuerit, ediq; illud actor à reo petierit ad probandam suam intentionem, ex illo iurari non debet: cum neq; juris, neq; æquitatis ratio permittat, ut aliorum instrumentorum inspiciendorum potestas fieri debeat. l. 4. C. de edend. cap. 1. Ext. de probat. Deniq; instrumenti de rebus in iudicio apud magistratum a cõs confecti non modò reo, sed etiam actori copia fieri potest.

23. III. Inter species plenarum probationum refertur etiam Confessio. Ea est vel judicialis, quæ in iudicio fit coram suo iudice: Sicut enim sententia à non suo iudice lata non tenet, ita nec confessio coram ipso valet, cap. 4. Ext. de iudiciis. Vel extrajudicialis, quæ extra iudicium & non coram iudice fit. Illius tanta est efficiacia, ut in civili causa sententiæ & rei iudicatæ habeat vim, l. un. C. de Confessis. l. 1. ff. Eod. nam superat omne genus probationis, Mascard. Vol. 1. de probat. concl. 344. n. 2. In criminali v. aliud dicendum: non enim confessus hîc habetur pro condemnato, sed opus est prius constare de delicto verè perpetrato, & tunc ad confessionem rei potest ferri condemnatoria sententia, l. 5. ff. de Custod. & exhib. reor. l. 1. ff. de penis l. 1. C. Eod. Hujus verò est vis, ut, si in iudicium ea loco probationis producitur, in civilibus, parte præsentem, per duos testes probata plenam faciat probationem, modò per verba dispositiva, non enuntiativa sit facta. parte autem absente, si probata fuerit per duos testes, semiplenam. Marant. de ordin. judic. part. 6 de Confess. n. 2. At in criminalibus ejusmodi confessio iudicium saltem facit ad torturam. Mascard. de probat. vol. 3. Conclus. 1385. n. 28, Marant. d. l. n. 3. Sed adde Const. crim. Carol. art. 32.

24. Ad confessionem hæc, quæ subsequuntur, & alia, requiruntur. I. Ut confessio fiat à majore 25. annis. Nam in pupillo tutoris auctoritatem exigimus: minorem à confessione sua restituemus, l. 6. §. 5. ff. de confess. 2. Ut sit facta sponte & liberà voluntate, non coactione: omnis enim confessio, quæ fit ex necessitate, fides non est cap. 1. Caus. 17. quest. 6. nec quæstioni sc. solitadedò fides est adhibenda. l. 1. ff. de quæstion. Et D. Severus rescripti, confessiones reorum, pro exploratis facinoribus haberi non oportere, si nulla probatio religionem cognoscen-
tis instruat, l. 1. §. 17. ff. de quæstion. qua de re magna à iudice adhibenda est prudentia, ut, antequam ad quæstiones & tormenta deveniat, cir-

612

cu nstant as omnes, & cum primis personarum accuratè consideret.
l. 1. cum §. §. sequentib. aliquot. ff. de questionib. 3. Ut sciens confiteatur
qui enim errat, non fatetur, l. 2. ff. de Confess. quippe nulla est erran-
tis voluntas, l. 20. ff. de aqua & aqua pluv. arc. nullus consensus, l. 15. ff.
de jurid. l. 116. §. 2. ff. de R. l. 4. Ut confessio sit contra consistentem cui
creditur, non pro illo l. 7. C. de probat. l. 12. §. 1. ff. de interrogat. in jure
faciend. cap. 7. Ext. de confess. 5. Ut adversario ipso vel ejus procurato-
re vel auctore presente ea sit facta: Etenim eo absente confessus pro ju-
dicato non est habendus, l. 6. §. 3. ff. de Confess. 6. Opus est, ut is, qui
confiterur, sit dominus causæ: confessio enim per ejus procuratores
vel tutores non sufficit l. 6. §. 4. ff. Eod. 7. Ut non sit facta contra natu-
ram, veluti si quis affirmat, quandam, qui senior sit, suum esse filium. l. 13.
ff. de interrogat. in jure faciend.

25. Non minus probat IV. Jusjurandum, l. 11. §. ult. ff. de jure-
jur. l. ult. §. 10. C. de jure deliber. Describitur, quod sit enunciatio reli-
giosa, sub obrestatione numinis divini. Est hoc vel judiciale, vel extra-
judiciale seu conventionale.

26. Judiciale est, quod in judicio præstatur. Et cum hujus
plurimæ sint species, brevitatis causâ, proq; hujus loci ratione quasdam
atingam. 1. Occurrit juramentum Necessarium, quod alio nomine
dicitur suppletorium sive suppletivum: Estq; illud, quod ad supplemen-
tum semiplenæ probationis defertur: ut, quando reus vel actor semi-
plenè probavit intentionem suam per unicum videlicet testem, omni
exceptione majorem, aut alius modis, qui nullâ præsumptione dilui pos-
sunt; tum Juxta defert hoc juramentum alteri parti, (modò sit perso-
na honesta & vitæ integræ, quia aliàs nonnulli hominum ad jurandum
contemptu religionis sunt faciles. l. 8. ff. de Conditionibus instit.) ut illam
probationem suppleat, l. 31. ff. de jure jur. l. 2. C. de reb. credit. quo præsti-
to (necessariò enim est præstandum, nec sine iustissima causa recusari
potest. cap. ult. Ext. de jurejur.) suppleta erit probatio, & sufficiens vel
ad condemnationem vel absolutionem. Marant. de ordine judic. part.
6. v. 2. de juram. Verum est autem hoc in bonæ fidei contractibus, nec
non in cæteris causis civilibus non magnis, ubi inopia probationum ju-
rejurando, causâ prius cognitâ, res per Judicem decidi oportet, d. l. 3.
C. de reb. credit. Non autem in criminalibus, cum probationes in iis
idoneis testibus munitæ vel instructæ a pertissimis documentis vel indi-
ciis

cūs ad probationem indubitatis & luce clarioribus expedita esse debeant. *l. ult. C. de probat. c. sciant cuncti. 2. q. 8.* Nec in aliis causis arduis & magnis, ut in causa matrimoniali, quæ, quo ad probationes, criminali comparatur, & ideo in hac juramentum non defertur in probationis defectum, & hoc omnium maximè procedit, si ad dissolvendum matrimonium agatur. *Gail. libr. 2. Obs. 94.*

27. II. Juramentum Judiciale in specie sic dictum; quod defertur in iudicio Judice approbante ex voluntate partis, *l. ult. ff. de jurejur.* ut si alter litigantium in probando suam intentionem deficiens dicit alteri, potes jurare rem ita esse? alterq; (juramento calumniæ prius à deferente præstito, si fuerit exactum, *l. 34. §. 4. l. 37. ff. de jurejur. l. 9. C. Eod.*) jurat, vel paratus est juramentum dicere, & hoc ei ab adversario remissum, (hujus enim eadem efficacia erit, ac si juratum esset. *l. 9. §. 1. ff. de jurejur. l. 8. C. de reb. credit.*) causa non est ulterioris probationis, sed habetur quasi satis probata sit jurejurando, *l. 5. §. 2. ff. de jurejur.* Etenim habet hoc juramentum majorem auctoritatem, quam res judicata, *l. 5. §. 2. ff. Eod.* Verùm, cui defertur hoc juramentum, non tenetur præcisè illud præstare, sed licitè referre potest, *l. 39. ff. de jurejur. cap. ult. Exs. Eod. ex justa causa. l. 12. C. de reb. cred.*

28. III. Juramentum in litem, seu litis æstimatorium: Per quod æstimatur res, de qua est lis: cùm videlicet ab adversario contumaciâ, dolo malo, *l. 5. §. 3. ff. de in lit. jurand.* & lata culpâ, *l. 2. ff. Eod.* quæ dolus est, *l. 226. ff. de V. S. l. 1. §. 1. ff. Si mentor fals. mod. dix. l. 32. ff. de pos.* (non levi vel levissimâ, ex qua non defertur, *l. 4. §. 4. ff. de in lit. jur.*) ea res vel non exhibetur vel non restituitur, vel dolo ejus factum est, quo minùs vel exhiberi vel restitui possit, *l. 68. ff. de R. V.* Hoc juramentum non à parte, sed à Judice defertur, *l. 4. §. 1. ff. de in lit. jurando.* Cæterùm si alius detulerit, vel, eo non delato, juratum sit, nulla erit religio nec ullum jusjurandum, *d. l. 4. §. 1.* Estq; duplex. I. Juramentum in litem affectionis. II. Veritatis. Illud defertur ad probandam rei æstimationem, non quanti revera est, sed quanti valet ex singulari affectione domini, quam habet in illam rem, etiam ultra verum & justum valorem, *l. 1. l. 8. ff. de in lit. jur. l. 68. ff. de R. V.* Ali ne in immensum juratur, Judex certam quantitatem præfinire potest, *l. 4. §. 2. l. 5. §. 1. ff. de in lit. jurand.* secundùm quam si juratum fuerit, licet Judici vel absolvere, vel minoris, quam juratum est, reum condemnare, *d. l. 5. §. 2. d. l. 40.*

l. 4. §. 3. ff. Eod. Cæterùm hæc conjunctim huic juramento faciunt locum. 1. Ut sit talis res, in quam singularis cadit affectio. 2. Ut reus sit in dolo, *l. 1. l. 8. ff. Eod.* 3. Ut actor sit dominus, *d. l. 8.* II. Hoc ad probandam veram rei æstimationem & commune interesse, quanti res communiter vendi potest, juxta *l. 63. ff. ad L. Falcid.* ut, si promissor Stichum dandi moram fecerit, isq; decesserit, hinc Judex æstimare sine delatione jurisjurandi non potest rem, quæ non extat, *l. 5. §. ult. ff. de in lit. jurand.* ob dolum igitur de vera Stichi æstimatione, quanti valebat, jurare possum. Vel ad probandam æstimationem singularis interesse extra rem, *l. 2. §. 1. l. 8. ff. Eod.* ut, de posui penes te nummos, & quia eos restituere differs, ego ob æs alienum propter moram tuam in pœnam ex sententia judicis incidens jurare possum de isto interesse singulari extra rem, videlicet nummos, *l. 3. ff. Eod.*

29 Deniq; præstò est juramentum in expensis probandis præstandum. Hoc delato ac à victore præstato, non licet Judici amplius expensas taxare, *Auth. post jusjurandum, C. de judic.* Quod magis procedit, si illud victori Judex detulerit cum quantitate, quæ visa erit ei, rectè se habere: (quam taxationem vocant leges) deinde ille juraverit: non habet hic licentiam minus, quam juratum est, condemnare; ne lege, quæ hæc disposuit, clementior videatur *Nov. 82. cap. 2.*

30. Juramentum extrajudiciale vel conventionale est, quod extra judicium ex conventionem partium à parte parti deferitur, & ad probandum aliquid suscipitur. Quo semel suscepto deferenti referri nequit *l. 17. ff. de jurejur.* cum conventio sit servanda, *l. 1. ff. de pactis & contractui ritè inito renuntiare adversario non consentiente nemo possit. l. 5. C. de O. & A.*

31. V. Præsumptio etiam multum habet probationis, & est existimatio sive opinio, quæ ex verisimilibus conjecturis ducitur: præsumere accipitur pro, ex verisimilibus argumentis & conjecturis existimare. Distinguitur illa communiter à Dd. in Præsumptionem hominis & Præsumptionem legis. Hæc iterum est juris tantum, vel juris & de jure.

32. Præsumptio sive opinio hominis est, quâ homo quippiam præsumit ratione ac legibus ductus, licet in legibus id non sit expressum; sed hæc sine aliis adminiculis solidè fidem non facit.

33. Præsumptio juris tantum est, quando lex aliquid ex aliquibus conjecturis verisimilibus præsumit: ut de Chirographo cancellato, ex quo lex præsumit expressè debitorem esse liberatum, l. 24. ff. de probat. de redolita cautione, l. 2. l. 3. ff. de pactis. Hæc præsumptio admittit probationem in contrarium, d. l. 24. ff. de probat.

34. Præsumptio verò juris & de jure [juris, quia jure est introducta: de jure, quia super tali præsumptione lex inducit firmum jus, & eam pro veritate habet,] est dispositio legis aliquid pro vero præsumentis, & super præsumpto firmum jus statuens. Non admittit hæc in contrarium aliquam probationem, l. 23. C. ad SCtum Velleja. l. fin. C. arbitr. ratela. Ratio hujus dilucida est: eum enim hæc præsumptio fundata sit in expressa legis dispositione, igitur contra hanc nulla valebit alia probatio, quantumvis liquidissima. Sic etiam eum aliquis cum telo ambulat, hominis occidendi causa, præsumit lex illum esse homicidam, nec ulla valet probatio contra hanc præsumptionem, quâ se homicidam non esse probare nititur, quia everteret claram hanc legis dispositionem, vid. l. 7. C. ad L. Corn. de Sicariis.

35. Variæ sunt causæ, ex quibus præsumptiones deduci possunt, quæ merienda sunt juxta qualitates rebus, de quibus agitur, annexas. Ut, 1. Causa est natura, ex qua pater præsumitur diligere liberos, l. 8. §. fin. ff. quod met. causa. §. ult. Inst. de noxal. action. Iis rectè prospicere, l. 3. §. 1. ff. de administ. tutor. l. 9. ff. de probat. Optimè consulere, l. 22. §. 4. ff. ad L. Jul. de adult. nullus enim affectus vincit paternum, l. 7. C. de curat. furios. unde parens iniquè aut exheredans aut præteriens liberos in testamento, quasi non sanæ mentis fecit testamentum, princ. Inst. de inoff. testam. Hac quilibet præsumitur bonus, donec contrarium probetur, l. 5. §. 6. ff. de re milit. Quælibet res libera, l. 8. C. de servit. Senes prudentes, l. 5. ff. de jure immunit. cap. 3. dist. 20. Perfectio naturalis cujusvis hominis, l. 9. ff. de liber. & postb. 2. Sexus muliebris, ut in mulieribus præsumitur infirmitas, l. 2. §. 3. ff. ad SCtum Vellei. Avaritia, l. 4. §. 1. ff. Eod. 3. Præteritum, ex hoc præsumitur circa futura, ut ex transacta in re vita didicimus, quid de subsequenti conversatione tuâ præsumamus, cap. 6. Ext. de præsumpti. 4. Ætas, quâ facultas generandi præsumitur ex certo annorum numero, princ. Inst. Quib. mod. tut. fin. 5. Industria, cujus respectu Magistratus præsumitur dili-

diligenter fungi officio, l. 2. C. de offic. civil. iudic. Quilibet cura-
re res proprias, l. 14 ff. de præscr. verb. eas conservare, l. 25. ff. de probat.
6. Vicinia, ex qua præsumitur nosse vicinus conditionem & statum vi-
cinoꝝ: quanto enim viciniore quidam sunt, tanto melius & subri-
lius rem cognoscere creduntur, cap. 7. Ext. de præsumpt. 7. Negatio
unius ex duobus, ex qua affirmari præsumitur alterum: ut in illa Sal-
vatoris nostri responsione: Nonne benedicimus, Samaritanus es, &
habes Dæmonium? respondit Jesus: Dæmonium non habeo. Duo
hic illata ei fuerunt, unum negavit, alterum tacendo concessit, cap. 8.
Ext. de præsumpt. 8. Tempus, secundum quod præsumitur justum esse
filium ex justis nuptiis septimo mense natum, l. 12. ff. de stat. homin.
nisi probetur maritum aliquamdiu abfuisse, vel adfuisse, sed ob interve-
nientem quandam infirmitatem vel aliam causam cum uxore non con-
cubuisse, l. 6. ff. de his, qui sui vel alien. iur. 9. Conversatio, ex qua ta-
lis quis, quales sunt, quibuscum versatur, præsumitur. Sic eis juvenibus,
qui cum senioribus versantur, ad virtutem Zelus crescit: Fiet enim senio-
rum conversatio juventutis educatio perfecta, Nov. 5. cap. 3. Inimicus,
qui cum inimicis copulavit amicitiam, l. 28. C. de inoffic. testam. Pra-
vus præsumitur, qui conversatione cum pravis hominibus utitur: Cum
bonos mores corrumpant colloquia prava. 1. Corint. 15. v. 33.

36. VI. Deniq; Ocularis inspectio huc iure refertur: cum hæc
sit firmissima probationum omnium, Gail. lib. 1. Obs. 26. num. 9. Nec
illa certior est probatio. Hinc evenit, ut iure optimo cuiq; probatio-
num generi præferatur, Mascard. de Probation. vol. 1. Concl. 8. num. 3.

37. Hæc de probationibus Plenis pro instituti ratione sufficient.
Nunc, quæ semiplenam faciant probationem, paucis subjungam. Inter
hæc sunt Testis unicus, & quidem idoneus ac habilis: Præsumptio homi-
nis. vid. thes. 32. Confessio extrajudicialis, alterâ parte absente, etiamsi il-
la per duos testes probata fuerit, Marant. part. 6. de ordin. jud. tit. de
Confess. num. 2. & aliz

38. Hisce ita præmissis, quibusnam onus probandi incumbat,
porro dicemus. Incumbit illud regulariter Actori, S. 4. Inst. de legat. l. 23.
ff. de probat. Etenim Actore non probante suam assertionem, qui con-
venitur, & si nihil præstat, obvinebit, l. 4. C. de edendo. cap. ult. Ext. de
jurejur. nec reum monstrandi necessitate adstringit actor: cum per re-
um naturam factum negantis probatio sit nulla, l. 23. C. de probat. &
nimis.

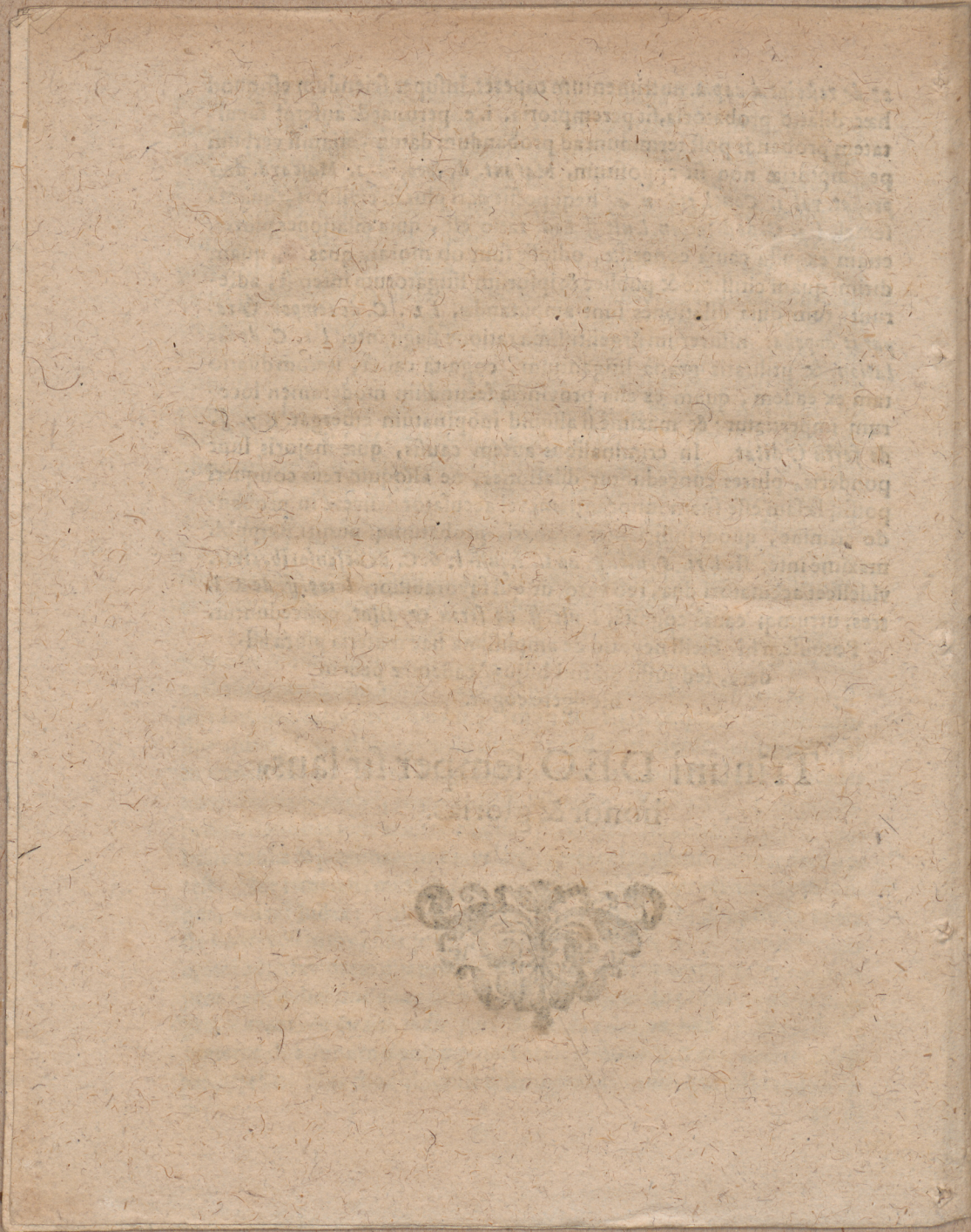
nimis est grave actorem intentionem probatione destitutam in reum derivare velle, l. 7. C. de testib. cap. 1. Ext. de probat. Interdum etiam reus probat, ut puta si in se suscipiat ultrò probandi necessitatem, quo modo non abs re erit, morem ei geri, l. 14. ff. probat. Sed si in probando deficiat, numquid gaudeat beneficio legis 4. C. de edendo? affirmantium castra hîc sequor, reum nihilominus esse absolvendum, Nisi in comperto sit, reum hoc modo in se onus probandi assumentem actorem ab eo planè relevare velle: tunc enim reus in probando succumbens est condemnandus. 2. Reus probat, si excipit, verbi causa debitor, qui creditori suo pecuniam debitam esse solutam affirmat, ejus rei probationem præstare tenetur, l. 1. C. de probat. Quippe affirmanti incumbit probatio, l. 2. l. 5. l. 22. ff. Eod. & actori, l. 4. C. de edend. qualis sit reus excipiendo, l. 1. ff. de exception. l. 19. ff. de probat. Idq. recepto chirographo probare potest, si ve illud adhuc sit integrum, si ve cancellatum, nihilominus debitor liberatus videtur: nisi manifestis probationibus creditor sibi adhuc deberi ostenderit, quo modo debitor rectè convenitur, l. 24. ff. Eod. Diversum interdum obtinet, ut in exceptione non numerata pecuniæ, cujus respectu petitor, non reus, compellitur probare pecuniam esse numeratam, l. 3. C. de non numer. pecun.

39. Circa dilationem seu terminum probandi notandum est, eum esse moderandum, ut si ex ea provincia, ubi lis agitur, vel persona vel instrumenta poscantur, non amplius, quàm tres indulgeantur menses: si v. sint extra provinciam, quàm in qua est lis & quidem vel in continentibus, i. e. vicinis provinciis, sex custodiri menses justitiæ est: at in transmarina, aliave longinqua provincia dilationi novem menses computari oportebit, juxta l. 1. C. de dilatione. Verùm hodie hæ probationis dilationes sunt arbitrariæ, unde judex pro distantia loci, pro qualitate causæ & personarum eas vel breviores vel longiores concedere potest. Ne tamen terminum probandi nimis abbreviet vel nimis prolonget, videat Judex: posset enim illo modo pars postea, dummodo antea sit contradictum (aliàs juri suo renunciare censetur, si spontè recepit ejusmodi breviorum probationem) secundam dilationem petere, quæ de jure dari debet sine alia causæ cognitione, quando prima non fuit integra, Marant. de Ordin. judic. part. 6. tit. de dilation. num. 15. & 17. & sic materiam probationum non amputarentur, contra l. 2. C. de temporib. & repar. appellat. Hoc modolis, quæ restringenda potius, quàm laxanda, cap.

28. de rescript. d. cap. 2. nutrimentum caperet. Insuper sciendum est, quod
hæc dilatio probatoria, sit peremptoria. i. e. perimat & auferat facul-
tatem probandi post terminum ad probandum datum, etiam si verbum
peremptoriæ non sit appositum, Marant. d. loco. n. 2. Mascard. de
probat. vol. 1. Concl. 516. n. 4. neq; possit dari plus in civilibus, quam
semel, l. 1. C. de dilation. l. ult. ff. Eod. ratio est, quia dilationes plures,
etiam ex justa causa concessæ, odiosæ sunt ob moras, quas liti, quam
dirimi quam citissimè & publicè & ipsorum litigatorum interest, adfe-
runt: tum quia dilationes sunt amputandæ, l. 2. C. de tempor. & re-
parat. appellat. nisi rerum urgentissimâ ratione flagitante, l. 1. C. de di-
lation. & utilitatis gratiâ litigantium, cognitâ causâ, iterum dilatio
tam ex eadem, quam ex alia provincia secundum moderamen loco-
rum impertiatur: & maximè si aliquid inopinatum emergat. l. 7. ff.
de feriis & dilat. In criminalibus autem causis, quæ majoris sunt
ponderis, plures conceduntur dilationes, ne alioquin reus conqueri
possit, læsam esse suam innocentiam, vel accusator deficere in proban-
do crimine, quod sufficienter probari, probatumq; puniri Reipubl.
maximè interest, l. si. 5. ult. ff. ad L. Aquil. l. 6. C. de defensorib. civit.
videlicet accusatori dux, reo verò, ut qui favorabilior. l. 125. ff. de R. I.
tres, utrumq; causâ cognitâ, l. ult. ff. de feriis & dilat. conceduntur.
 Potuisssem hîc facili negotio de amplissima hac materia plura ad-
 dere, sed jussu Statuti hujus Academiæ pedem
 hîc figere cogor.

Trinuni DEO semper sit laus,
 honor & gloria.





diligenter fungi officio, l. 2. C. de offic. civil. In re res proprias, l. 14 ff. de prescr. verb. eas conferre vicinorum: quanto enim viciniore quidam sunt, huius rem cognoscere creduntur, cap. 7. Extr. de probat. unius ex duobus, ex qua affirmari praesumitur a iuratore nostro responsione: Nonne benedicimus habes Daemonium? respondit Jesus: Daemonium hic illata ei fuerunt, unum negavit, alterum tacuit. Extr. de presump. 8. Tempus, secundum quod praesumitur filium ex iustis nuptiis septimo mense natum, nisi probetur maritum aliquamdiu abfuisse, vel amentem quandam infirmitatem vel aliam causam cubuisse, l. 6. ff. de his, qui sui vel alien. iur. 9. C. de testibus, quales sunt, quibuscum versatur, praesumitur qui cum senioribus versatur, ad virtutem Zelus et rorum conversatio iuventutis educatio perfecta, Non qui cum infamibus copulavit amicitiam, l. 28. C. de bonis moribus, quos corrumpant colloquia prava. 1. C. de testibus. 36. VI. Denique Ocularis inspectio huc iuris fit firmissima probationum omnium, Gail. lib. 1. c. 1. nulla certior est probatio. Hinc evenit, ut iure optimo generi praeratur, Mascard. de Probation. vol. 1. c. 37. Haec de probationibus Plenis pro instituta Nunc, quae semiplenam faciant probationem, pauca haec sunt Testis unicus, & quidem idoneus ac habilis. vid. thes. 32. Confessio extrajudicialis, altera per la per duos testes probata fuerit, Marant. part. 1. Confess. num. 2. Galiz. 38. Hisce ita praemissis, quibusnam onus porro dicemus. Incumbit illud regulariter Actori, ff. de probat. Etenim auctore non probante suam venit, & si nihil praestat, obtinebit, l. 4. C. de iur. iur. nec reum monstrandi necessitate adstringentem naturam factum negantis probatio sit nulla



cura
probat
om vi
subri
egatio
lla Sal
es, &
Duo
cap. s
m esse
bomin
terve
con
qua ta
nibus,
senio
nicus,
Pra
Cum
m haec
Nec
batio
3.
ciant.
Inter
homi
msi il
tis, de
mbas,
l. 23.
con
Ext. de
per re
bas, &
nims